

לומדים ביחד

חלומות

על רגל אחת: החלום הוא בעל משמעות נבואית מצד אחד, וגם חסר ערך מאידך. זאת, כיוון שהחלום תלוי רבות בחיבור של האדם לרוחניותו. החלום מספק הצצה ל"שאיפת הרוחניות" הקיימת בתוכי האדם.

רציונאל:

כל בני האדם חולמים. החלום הוא מעין "חלון" לקיומו של עולם עמוק ונסתר בתוכי האדם. ומה ערכו של החלום בעיני היהדות? ספר בראשית מלא בחלומות ובחולמים, אך שאר התנ"ך דל ביותר בחלומות. ובתלמוד נראה כי החלום הינו בעל משמעות מוגבלת ביותר [תלוי בחולם, ותלוי בפותר, ומעורב בדברים חסרי משמעות]. בעת הקדומה שבני האדם היו "רוחניים" יותר לחלום הייתה משמעות רבה עבורם. אך ככל שעבר הזמן [כבר בתלמוד] איבדו החלומות מערכם הנבואי, והפכו לחוויה תודעתית שפעמים רבות היא חסרת משמעות. על האדם לקבל את "התזכורת" מעולם החלומות ולהבין שיש בתוכו עולם רוחני ופנימי עמוק ועצום, שכדאי להיות מודע לקיומו גם בזמני הערות ובחיים האמיתיים, כדי להביאו לידי ביטוי כמה שניתן. אז אולי יחזרו החלומות למקומם האמיתי כ"מכתב" הנשלח אל האדם מהשמיים.

תובנות עיקריות:

- המקורות הראשונים מהתורה, חושפים בפנינו את החלום כמעין מסר מעולם עליון יותר. הבנה עמוקה על העתיד או על עובדות מסוימות. נראה שעל האדם החולם להתייחס לחלומותיו ברצינות ולנסות להבין לעומק את פשרם.
- בתלמוד נראה כי חלומות הם אינם בעלי משמעות טוטלית, אלא לפרשנות החלום, לחולם החלום [ועוד יותר מכך- לפותר החלום] יש השפעה רבה על משמעותו של החלום ועל האפשרות שיתממש. כך מוזכר על החכם שהיה פותר טוב למי ששילם לו. ופותר רע למי שלא משלם. נראה כי המשמעות של הדבר היא כי רק אדם שמוכן באמת להשקיע בפתרון חלומו, והוא כל כך משתוקק להבין את משמעותו עד כדי כך שגם מוכן לשלם על כך, רק הוא יזכה לחלום חיובי ומשמעותי. מעין נבואה המגשימה את עצמה. ואילו אלו שמזלזלים בחלום ומתייחסים אליו בחוסר חשיבות, ולא משקיעים ממון בהסבר לחלומם, יקבלו רק את המשמעות הרעה של הדברים. נראה כי המסר העולה מהדברים הוא כי יש להתייחס לחלומות ברצינות כדי שהחלום יהיה דבר חיובי ומבורך. [בין השאר כי "סוף טוב" דורש בדרך כלל יותר השקעה מאשר פתרון שלילי ו"סוף רע"].
- הגמרא על רבי עקיבא מלמדת כי כל פשרו ומשמעותו של חלום "הולך אחר הפה", הכוונה שרק לדיבור ולמשמעות שאדם נותן לחלום **מתוך מצב של ערות ומודעות** הופך את החלום למשהו ממשי ובעל ערך.
- הגמרא בברכות מסבירה כי חלום מורכב פעמים רבות מעיקר וטפל, ממסר אמיתי המעורב בדברים חסרי משמעות. דבר נוסף, פעמים רבות החלום מורכב מרסיסי מודעות שהאדם חווה באותו היום. [גם אחת הדעות בפסיכולוגיה הקלאסית הגדירה את החלום כ"היפטרות" של המח והמודע מפרטי מידע לא חיוניים, במטרה לשמור על תאי הזיכרון רעננים ויעילים, ומכילים מידע רלוונטי בלבד]. אכן חלומות אינם מסוגלים להכיל מידע שהאדם לא מסוגל לדמיין [כמו דקל מזהב או פיל בחור של מחט].
- הגמרא בברכות אומרת שחלום הוא דרך לכל אדם לטעום את המושג "נבואה".
- מצד שני השולחן ערוך פוסק כי גם במקרה של חלום ברור וחד משמעי, שפרטיו התקיימו במציאות, ויש לחלום משמעות ממונית-כלכלית כלשהי, גם אז אין לייחס כל משמעות לחלום. [לא מעלה ולא מוריד]. וזה משונה, הרי אמרנו שחלום הוא מעין נבואה!?

- יש להכניס הסבר ביניים שלא מוזכר במקורות באופן ישיר: חלום הוא אכן מעין נבואה. חלומות הם אכן מסר עליון לאדם. אך באילו חלומות מדובר? דוקא בחלומות של אנשים שמחזירים מאד לרוחניות שלהם. נראה שיש סיבה מסויימת שחלומות מוזכרים כמעט רק בספר בראשית. רק בתקופה שבה בני אדם היו מאד רוחניים לחלום היתה משמעות אמיתית. אבל נראה שמאז ועד ימי התלמוד חלפו שינויים גדולים שהפכו את בני האדם בכלל לרחוקים יותר מהבורא ומרוחניותם. לכן בשאר התנ"ך כמעט ואין מוזכרים חלומות, ואף בתלמוד נראה שהדבר תלוי רבות בחולם עצמו ובפותר החלום, קל וחומר שבימינו הדבר עוד פחות סביר שלחלום תהיה משמעות אמיתית.
- בהקשר הרחב, הרב קוק כותב שקול ה' [ניתן להסביר כ"קול הרוחניות"], קורא בלא הרף מפנימיותו של האדם. בעת שהוא חולם אכן נראה שנפשו "זועקת" ליחס ולהקשבה אליה. את השאיפה להקשיב לקול הרוחניות שבקרבתנו יש להחיל גם במצבי ערות, ולהיות מודעים לשאיפה האנושית להיות אדם שיש לו משמעות מעבר לקיום הגוף.

דגשים ללימוד המקורות, ליחידות הפתיחה והסיכום:

- מדובר בנושא שקל מאד לחבר אליו כל אחד. החלומות מוגדרים די בקלות כחוויה שהיא מעבר לגופני ולחוש, ולכן משמעותה הרוחנית והיהודית מסקרנת מנעד די רחב של קבוצות.
- ניתן וכדאי להתייחס גם למשמעות המילה "חלום" בהקיש [מה "החלום" שלך?] בעיקר סביב המקורות ש"הכל הולך אחר הפה". בידי כל אדם לבחור ולהחליט האם להגשים את חלומותיו או לא. הודאות הפנימית שהחלום הוא נכון ועתיד להתקיים גורמת לאפקט "הבנואה שמגשימה את עצמה".
- סביב המקור האחרון, בביטוי "קול ה'" יש לדבר באופן כללי יותר על "שאיפה אל הרוחני". לאנשים בכל דור ובטח בדורנו יש רצון עז לחוות חוויה פנימית ורוחנית, שאיפה זו קיימת מעצם קיום הנשמה בתוך הגוף. החלום משמש מעין "חלון" לקיומו של עולם עמוק מאד בפנימיות האדם.
- מומלץ [למעוניינים]: להסביר בתחילת היחידה על קיומו של החלום ברמה הביולוגית והפיזיקלית [שלבי שינה, פעילות מוחית, אפילו ברמה הבסיסית מויקיפדיה וכו']. הנושא גורר בדרך כלל עניין רב ומכניס ל"אווירה" המתאימה את הסטודנטים.